

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 9 juni 2022
(OR. fr)

9923/22

SOC 367
EMPL 247

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	de delegaties
Betreft:	De sociale maatregelen voor de tijdelijke bescherming van ontheemden uit Oekraïne - Oriënterende nota van het voorzitterschap

Voor de delegaties gaat hierbij een oriënterende nota van het voorzitterschap over het in hoofde genoemde onderwerp, bedoeld voor bespreking tijdens de lunch door de Raad Epsco op 16 juni 2022.

Luxemburg, 16 juni 2022

De sociale maatregelen voor de tijdelijke bescherming van ontheemden uit Oekraïne

Sinds het begin van de agressie van Rusland tegen Oekraïne hebben de Europese Unie en de lidstaten zich ten volle ingezet voor een respons die in verhouding staat tot de ernst van de situatie. Zo veroordeelde de Europese Raad reeds op 24 februari 2022 de Russische agressie in de krachtigste bewoordingen en riep hij op tot snelle en concrete antwoorden¹.

De Europese Unie heeft ook blijk gegeven van een groot reactievermogen wat de maatregelen en sancties tegen Rusland betreft, en de lidstaten hebben zich solidair getoond door meer dan 6 miljoen oorlogsvluchtelingen, van wie 90 % vrouwen en kinderen zijn, op te vangen. Meer dan 3,5 miljoen mensen werden opgevangen in of reisden door Polen. Het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de vluchtelingen schat dat 2,1 miljoen Oekraïners naar Oekraïne zijn teruggekeerd. De grensstromen stabiliseren zich nu², en sinds 10 mei keren er meer mensen terug naar Oekraïne dan dat er de EU binnenkomen. De geregistreerde verplaatsingen zijn nu vergelijkbaar met die in voorgaande jaren.

¹ Doc. 1/22.

² Volgens het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de vluchtelingen zijn sinds 24 februari 2022 naar schatting meer dan 2,1 miljoen Oekraïners naar Oekraïne teruggekeerd (<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>).

De ontplooide initiatieven

Op 3 maart heeft de Raad van de Europese Unie unaniem zijn goedkeuring gehecht aan de onmiddellijke inwerkingtreding van de voorzieningen van de richtlijn van 2001 voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden³. De status van tijdelijke bescherming voorziet in onmiddellijke bescherming en rechten, waaronder verblijfsrechten, toegang tot de arbeidsmarkt, toegang tot huisvesting, sociale bijstand, medische bijstand, toegang tot onderwijs voor kinderen, het recht op wettelijke voogdij voor niet-begeleide minderjarigen en het recht op middelen van bestaan. De Europese Commissie werkt momenteel aan praktische richtsnoeren in de vorm van een mededeling over integratie op de arbeidsmarkt, beroepsonderwijs en -opleiding en volwassenenonderwijs.

Om dit mechanisme te verduidelijken en de lidstaten zo goed mogelijk te ondersteunen, heeft de Europese Commissie op 23 maart een mededeling over operationele richtsnoeren voor de uitvoering van de tijdelijke bescherming goedgekeurd⁴. Deze mededeling bevat richtsnoeren voor het toepassingsgebied van de richtlijn, de regelingen voor de zorg voor de kinderen, met name niet-begeleide kinderen, het vrij verkeer en de registratie en verstrekking van informatie. Er werd ook een solidariteitsplatform opgezet voor de coördinatie van de operationele respons van de lidstaten en om de inzet van relevante EU-instrumenten te faciliteren.

³ Richtlijn 2001/55/EG.

⁴ Doc. 7439/22.

Hulp aan vluchtelingen uit Oekraïne bij hun integratie in de lidstaten, en met name hun intrede op de arbeidsmarkt, is een prioriteit die door alle lidstaten wordt gedeeld. Zo heeft de EU middelen vrijgemaakt⁵, de erkenning van beroepskwalificaties vereenvoudigd⁶ en het recht op toegang tot beroepsopleiding gewaarborgd om de integratie van vluchtelingen op de arbeidsmarkt te vergemakkelijken, afhankelijk van de behoeften van de bedrijven in de lidstaat waar zij zich hebben gevestigd, zoals bepaald in de richtlijn tijdelijke bescherming.

Sinds de activering van de tijdelijke bescherming zijn 2,8 miljoen begunstigen geregistreerd.

Tegelijk met de activering van de regeling bevestigde de Commissie haar toezegging aan de Oekraïense ontheemden door op 8 maart een mededeling aan te nemen over Europese solidariteit met vluchtelingen en met hen die op de vlucht zijn voor de oorlog in Oekraïne⁷. De Europese Unie werkt ook aan de mobilisatie van een reeks fondsen om in de financieringsbehoeften van Oekraïne te voorzien en de wederopbouw van Oekraïne voor te bereiden⁸⁹.

⁵ In het kader van het "cohesiebeleid ten behoeve van vluchtelingen in Europa" (CARE-initiatief) waren de wijzigingen van de bestaande verordeningen erop gericht de lidstaten meer flexibiliteit te geven om snel niet-bestede middelen uit de programmeringsperiode 2014-2020, waaronder het Europees Sociaal Fonds (ESF), te mobiliseren.

⁶ Bijvoorbeeld Aanbeveling (EU) 2022/554 van 5 april 2022 betreffende de erkenning van kwalificaties van mensen die op de vlucht zijn door de Russische invasie van Oekraïne of de mededeling van de Commissie over het aantrekken van vaardigheden en talent naar de Europese Unie (ST 8556/22).

⁷ Doc. 7027/22.

⁸ Gewijzigd voorstel voor een verordening tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1303/2013 en Verordening (EU) nr. 223/2014 wat betreft de verhoging van de voorfinanciering uit de React-EU-middelen.

⁹ Mededeling COM(2022) 233 final van 18 mei 2022 betreffende hulp voor en wederopbouw van Oekraïne.

Als vervolg op deze maatregelen doet het tienpuntenplan voor een nauwere Europese coördinatie bij de opvang van mensen die het conflictgebied zijn ontvlucht, dat tijdens de buitengewone bijeenkomst van de ministers van Binnenlandse Zaken van 28 maart is gepresenteerd, dienst als routekaart voor de Europese hulp.

Maatregelen voor de opvang en bescherming van kwetsbare personen

De massale toestroom van vluchtelingen, vooral vrouwen alleen of met kinderen, stelt hen bloot aan grote risico's op het vlak van mensenhandel, illegale adopties, seksuele uitbuiting en verkrachting. In dit verband wordt de handhaving van de meest elementaire sociale rechten zowel een plicht als een uitdaging voor alle lidstaten, die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van de meest kwetsbare bevolkingsgroepen, met name kinderen en niet-begeleide minderjarigen, ouderen, mensen met een handicap en Roma.

In dit verband heeft het Europees solidariteitsplatform een plan ter bestrijding van mensenhandel goedgekeurd. Het plan bevat richtsnoeren op Europees en nationaal niveau om mensenhandel te voorkomen en te bestrijden, maar ook om slachtoffers van mensenhandel te identificeren, te ondersteunen en te beschermen. De Commissie heeft op 13 mei ook aangekondigd dat 1,5 miljoen euro wordt toegekend aan een specifiek project ter ondersteuning van het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA) om vrouwen en meisjes in Oekraïne bij te staan door hun seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten te verstrekken.

Het blijft echter een grote uitdaging voor de lidstaten om de risico's van uitbuiting en geweld, met name tegen vrouwen en meisjes, te voorkomen en te bestrijden, en om te zorgen voor adequate medische ondersteuning op het gebied van seksuele en reproductieve rechten voor slachtoffers van seksueel geweld en verkrachting.

Tijdens zijn laatste buitengewone bijeenkomst van 30 mei heeft de Europese Raad opnieuw zijn steun uitgesproken voor Oekraïne en zijn vastbeslotenheid om vluchtelingen op te vangen en hun veiligheid te bieden, ook door buurlanden te helpen¹⁰.

Wat specifiek de kinderen betreft, heeft de Europese Commissie de lidstaten al in maart 2022 verzocht om in hun nationale plannen voor de uitvoering van de Europese kindergarantie rekening te houden met de specifieke situatie van Oekraïense vluchtelingenkinderen. In zijn op 9 juni 2022 aangenomen conclusies over de EU-strategie voor de rechten van het kind besteedde de Raad voorts bijzondere aandacht aan de specifieke risico's en maatregelen voor kinderen in nood- of crisissituaties.

Oekraïne heeft ook een groot aantal lidstaten opgeroepen een memorandum van samenwerking te ondertekenen inzake de sociale bescherming van tijdelijk ontheemde kinderen die het slachtoffer zijn van militair optreden en gewapende conflicten. De lidstaten hebben hun reacties gecoördineerd, zowel op nationaal niveau op basis van de door de Europese Commissie voorgestelde richtsnoeren als, complementair, op het niveau van de Unie. Daarom wordt een ontwerp van politiek standpunt van de Raad besproken, waarin met name de balans wordt opgemaakt van de toepasselijke Europese en internationale instrumenten die kunnen zorgen voor een doeltreffend kader voor de opvang van Oekraïense vluchtelingenkinderen. Dit document zal de lidstaten met name aanmoedigen om hun grensoverschrijdende samenwerking ten behoeve van kinderen te versterken en hun kosteloos de diensten en zorg te bieden die zij nodig hebben.

In aansluiting op het debat in de vorige Raad Epsco van 14 maart stelt het voorzitterschap een nieuwe gedachtewisseling voor over de verschillende praktijken die op nationaal niveau in gang zijn gezet om de sociale rechten van vluchtelingen uit Oekraïne te beschermen en hun volledige integratie in de samenleving te bevorderen.

¹⁰ Doc. 21/22.

De ministers wordt derhalve verzocht de volgende vragen te beantwoorden:

- Welke concrete acties zijn in uw land ondernomen in het kader van de sociale maatregelen van de richtlijn tijdelijke bescherming om de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne te bevorderen, met name wat vrouwen en kinderen betreft?
- Hoe kunnen de integratie van vluchtelingen, met name vrouwen, op de arbeidsmarkt van de gastlidstaten en de bescherming van de sociale rechten van vluchtelingen worden bevorderd?
- Welke andere initiatieven kunnen worden overwogen om de sociale integratie van de meest kwetsbare vluchtelingengroepen te bevorderen?
